

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN
INOM VATTENFÖRSÖRJNING
2006**

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN
INOM VATTENFÖRSÖRJNING
2006**

© Utbildningsstyrelsen 2008

Edita Prima Oy

Helsingfors 2008

ISBN 978-952-13-3814-4 (häft.)

ISBN 978-952-13-3815-1 (pdf)

DNR **8/011/2006**

FÖRESKRIFT **Iakttas som förpliktande**

DATUM **10.3.2006**

Giltighetstid
fr.o.m. 1.4.2006 tillsvidare

De stadganden på vilka befogenheten att
utfärda föreskriften bygger

L 631/1998 13 § 2 mom

Upphäver Föreskrift Nr

Ändrar Föreskrift Nr

GRUNDERNA FÖR YRKESEXAMEN INOM VATTENFÖRSÖRJNING

Utbildningsstyrelsen har beslutat om grunderna för yrkesexamen inom vattenförsörjning. Examensgrunderna ska iakttas fr.o.m. 1.4.2006 tillsvidare.

Utbildningsanordnare som ordnar utbildning som förbereder för examen eller för del därav ska göra upp och godkänna en läroplan för utbildningen med beaktande av vad som bestämts i dessa grunder. Som en del av den förberedande utbildningen ska ordnas prov som utvisar yrkesskickligheten.

Examenskommissionen, examensarrangören och utbildningsanordnaren kan inte lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

Generaldirektör

KIRSI LINDROOS

Kirsi Lindroos

Överingenjör

RAILI LAASONEN

Raili Laasonen

INNEHÅLL

Kapitel 1

Syftet med fristående examina och målen för dem	7
1 § Fristående examina	7
2 § Förberedande utbildning för fristående examina	7
3 § De allmänna grunderna för sättet att påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna	8

Kapitel 2

Uppbyggnaden av yrkesexamen inom vattenförsörjning.....	8
1 § Examensdelarna.....	8

Kapitel 3

Kraven på yrkesskicklighet i yrkesexamen inom vattenförsörjning och grunderna för bedömningen	9
1 § Kännedom om processerna inom vattenförsörjning	9
a) Krav på yrkesskicklighet	9
b) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	9
c) Mål och kriterier för bedömningen	9
2 § Kännedom om verksamhetsområdet.....	10
a) Krav på yrkesskicklighet	10
b) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	10
c) Mål och kriterier för bedömningen	11
3 § Vattenanskaffning och -rening	11
a) Krav på yrkesskicklighet	11
b) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	11
c) Mål och kriterier för bedömningen	12
4 § Hantering av avloppsvatten	12
a) Krav på yrkesskicklighet	12
b) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	13
c) Mål och kriterier för bedömningen	13
5 § Vattenförsörjningsnätverk	14
a) Krav på yrkesskicklighet	14
b) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	14
c) Mål och kriterier för bedömningen	15
6 § Företagsamhet.....	15
a) Krav på yrkesskicklighet	15
b) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	15
c) Mål och kriterier för bedömningen	16

Kapitel 1

SYFTET MED FRISTÅENDE EXAMINA OCH MÅLEN FÖR DEM

1 § Fristående examina

De fristående examina är inte beroende av det sätt på vilket man förvärvat sig sin yrkesskicklighet. Det kunnande som examinanderna har skaffat sig genom utbildning, i arbetslivet eller genom sina intressen behandlas som en helhet, så att detta kunnande kan användas när den erfordrade yrkesskickligheten ska påvisas vid de fristående yrkesproven.

De fristående examina är modulära till sin struktur. De utgörs av uppgiftshelheter, som baseras på arbetslivet och dess utvecklingsbehov och som präglas av det som förenar verksamheten med den teoretiska grunden, av mångsidig yrkesskicklighet och av att arbetsprocessen integreras med resultaten av den. Varje del av en examen utgör ett delområde av yrkeskompetensen, som kan lyftas ut ur den naturliga arbetsprocessen och bilda en självständig helhet som kan bedömas. De fristående yrkesproven arrangeras och avläggs flexibelt för en examensdel i sänder. Examinandernas mål kan också vara att endast avlägga en eller flera delar av en examen, inte hela examen.

Grunden för beskrivningen av kraven på yrkesskicklighet är den kvalifikationsbestämning som anses vara lämpligast för yrkesområdet. Beskrivningen koncentreras på kraven för branschens centrala funktioner, behärskning av verksamhetsprocessen och omfattande yrkespraxis. I kraven ingår också de för arbetslivet nödvändiga språkkunskaperna och sociala färdigheterna.

2 § Förberedande utbildning för fristående examina

Systemet med fristående examina ställer inte examinanderna inför förhandsvillkor i fråga om utbildning. Emellertid avläggs dessa examina i allmänhet i samband med något slag av förberedande utbildning.

Den som anordnar förberedande utbildning ska fastställa läroplanen för utbildningen enligt examensgrunderna. Utbildningen och de fristående yrkesprov som ingår i den ska läggas upp enligt examensdelarna. Det åligger utbildningsanordnaren att arrangera de fristående yrkesproven som en del av den förberedande utbildningen. Till de studerandes skyldigheter hör att delta i dessa prov i samband med studierna.

De gemensamma studier, som ingår i en grundexamen som avläggs som grundläggande yrkesutbildning, är inte obligatoriska i en utbildning som förbereder för en grundexamen som avläggs som en fristående examen. Målen för dessa studier beaktas dock i tillämpliga delar i läroplanen och i undervisningsarrangemangen.

3 § De allmänna grunderna för sättet att påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna

Bedömningen av de fristående yrkesproven förutsätter metodisk insamling av material, beslutsfattande och dokumentering angående examinandernas yrkesmässiga och arbetsrelaterade färdigheter, som jämförs med de i examensgrunderna fastställda kraven på yrkesskicklighet och med bedömningskriterierna. Tyngdpunkten vid bedömningen ligger

på det praktiska arbetet och arbetsmetoderna. Färdigheterna eller kunnandet bedöms i allmänhet direkt enligt motsvarande arbete.

Miljön för de fristående yrkesproven ska vara verklig eller så realistisk som möjligt. Vid bedömningen tillämpas mångsidigt olika kvalitativa bedömningsmetoder såsom iakttagelser, intervjuer, frågor och portföljer samt självbedömning och gruppbedömning. De fristående yrkesproven läggs upp enligt examensdelarna så att man vid proven kan bedöma om examinandena uppfyller de centrala kraven på behärskandet av yrket.

Målen för bedömningen anger de kompetensområden som ägnas speciell uppmärksamhet vid bedömningen. Målen hänför sig till de centrala färdigheterna och man ser till att examinandena behärskar den teori som ligger till grund för arbetet samt att han eller hon behärskar arbetsmetoder, arbetsutrustning, material och arbetsprocesser. Såväl målen för bedömningen som bedömningskriterierna härleds ur kraven på yrkesskicklighet för motsvarande examensdel. Kriterierna för bedömningen baserar sig på målen för bedömningen och de anger och preciserar prestationer på olika nivåer. Bedömningskriterierna utgör trösklar med vilkas hjälp det är möjligt att differentiera kompetensnivån.

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV YRKESEXAMEN INOM VATTENFÖRSÖRJNING

1 § Examensdelarna

Yrkesexamen inom vattenförsörjning består av två obligatoriska delar och av valfria delar av vilka en ska väljas. Förutom dessa kan examinandena välja delen Företagsamhet.

YRKESEXAMEN INOM VATTENFÖRSÖRJNING	
OBLIGATORISKA DELAR	
1 §	Kännedom om processerna inom vattenförsörjning
2 §	Kännedom om verksamhetsområdet
VALFRIA DELAR av vilka en ska väljas	
3 §	Vattenanskaffning och –rening
4 §	Hantering av avloppsvatten
5 §	Vattenförsörjningsnätverk
FRIVILLIG DEL	
6 §	Företagsamhet

Kapitel 3

KRAVEN PÅ YRKESKICKLIGHET I YRKESEXAMEN INOM VATTENFÖRSÖRJNING OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

1 § Kännedom om processerna inom vattenförsörjning

a) Krav på yrkesskicklighet

Examinanderna förstår hela vattenförsörjningsprocessen: vattenanskaffning och -rening, behandling av avloppsvatten samt vattenförsörjningsnätverken, deras funktionella betydelse samt fördelning av ansvar och uppgifter mellan olika parter.

De kan använda olika datasystem på det sätt som arbetet förutsätter och kan läsa och tolka ritningar, scheman och andra dokument som uppgifterna kräver.

Examinanderna är förtrogna med ämnen och material som används i arbetet samt deras egenskaper och lämplighet för olika arbetsprojekt och kan använda dem på rätt sätt i arbetet. Dessutom känner de till funktionsprinciperna för maskiner och apparater som behövs i arbetsuppgifterna och kan använda dem riskfritt.

Examinanderna ska ha anläggningsteknisk och hushållsvattenhygienisk kompetens (social- och hälsovårdsministeriets förordning). Dessutom ska de ha de kunskaper och färdigheter som korten för heta arbeten och arbetssäkerhet förutsätter.

b) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Förståelse av vattenförsörjningsprocesserna, olika parters ansvar, tolkning av tekniska dokument, behärskande av egenskaperna hos ämnen och material som lämpar sig för uppgifterna samt av apparaternas funktionsprinciper påvisas genom olika intervjuer, diskussioner, skriftliga eller andra uppgifter, med hjälp av vilka kunnandet tillförlitligt kan konstateras. Övriga krav på yrkesskicklighet påvisas i anslutning till avläggandet av den valfria delen i autentisk arbetsmiljö.

Anläggningsteknisk och hushållsvattenhygienisk kompetens påvisas genom att examinanderna avlägger ett test som social- och hälsoministeriet fastställt och kompetens för heta arbeten och arbetssäkerhet påvisas genom att examinanderna avlägger prov för de ifrågakorterna.

c) Mål och kriterier för bedömningen

Examinanderna har de kunskaper som branschen kräver och känner till verksamhetsområdets grundprinciper så väl att de kan tillämpa sina kunskaper i det praktiska arbetet.

Examinanderna känner till processerna inom de olika sektorerna och arbetsfördelningen inom vattenförsörjningen så väl att de kan arbeta självständigt och resultatrikt inom sin egen sektor samt vid behov hitta de rätta samarbetsparterna inom andra sektorer inom vattenförsörjningen. Examinandernas arbete och samarbete med andra aktörer är metodiskt och systematiskt och slutresultatet högklassigt.

Examinanderna kan tolka ritningar, scheman och andra dokument angående vattenförsörjning så att de kan tillämpa dem i praktiken och med hjälp av dem sköta sitt arbete högklassigt.

De kan i sitt arbete planerligt använda rätta material och redskap, trygga och ergonomiska arbetsätt samt en resultatrikt arbetsordning och kan fungera interaktivt med beak-

tande av kunderna. De kan använda maskiner och utrustning som behövs i arbetsuppgifterna och kan välja rätta och lämpliga material och tillbehör för respektive arbetssituation.

2 § Kännedom om verksamhetsområdet

a) Krav på yrkesskicklighet

Examinanderna känner till de delar av vattenförsörjningslagarna och bestämmelserna samt arbetslagstiftningen som är centrala med tanke på det egna arbetet. De vet vilket ansvar, vilka rättigheter och skyldigheter som både arbetsgivaren och arbetstagaren har i arbetsgemenskapen.

Examinanderna känner till organisationen inom sitt verksamhetsområde, dess mål, affärsidé, värden, olika serviceprodukter samt betydelsen av kundbetjäning i sitt arbete. De kan ge kunden råd i frågor i anslutning till vattenförsörjning, också gällande olika risk- eller störningssituationer.

Examinanderna förstår principerna för kvalitets-, miljö- och säkerhetstänkande samt behärskar deras inverkan på sitt eget arbete. De känner till ämnen och produkter som används inom vattenförsörjning samt de viktigaste miljö- hälso- och säkerhetskonsekvenser som användningen av utrustningarna har, så att de kan agera ansvarsfullt i sitt arbete. De kan utgående från anvisningarna utreda hurdan kvalitet som arbetet och verksamheten förutsätter samt kan i sitt arbete beakta effektivisering av material- och energianvändning och minimering av skadliga utsläpp.

Examinanderna kan identifiera säkerhetsrisker och farliga situationer i anslutning till sin arbetsmiljö samt kan beakta dem i planeringen av sitt arbete och i arbetsuppgifterna. Examinanderna förstår vilka hälso- och miljörisker som arbetsuppgifterna för med sig och hur man behärskar dem.

Objekt för identifiering av säkerhetsriskerna är

- äventyrande av den egna hälsan och säkerheten
- äventyrande av andra personers hälsa och säkerhet
- riskerande av föremål (arbetsredskap, anläggningar, byggnader osv.)
- sammansättningen av och farliga egenskaper hos kemikalier som används
- riskerande av vattnets kvalitet

Examinanderna förstår betydelsen av det egna arbetet i arbetsgemenskapen samt vikten av högklassig kundservice och handlar enligt det.

b) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Kännedom om arbets- och vattenförsörjningslagstiftningen samt om särdrag inom branschen, medvetenhet om kvalitet, miljö och säkerhet påvisas genom olika intervjuer, diskussioner, skriftliga eller andra uppgifter, med hjälp av vilka kunnandet tillförlitligt kan konstateras. Kundbetjäningssjärdigheter och andra krav på yrkesskicklighet påvisas i samband med avläggandet av den valfria delen i autentisk arbetsmiljö.

c) Mål och kriterier för bedömningen

Examinanderna handlar i enlighet med vattenförsörjningslagstiftningen och de myndighetsbestämmelser som gäller deras verksamhetsområde. De kan bedöma säkerhetsriskerna i anslutning till sitt arbete och kan samarbeta med myndigheter och kunder.

Examinanderna känner till sitt ansvar, sina rättigheter och skyldigheter inom arbetsgemenskapen samt handlar i enlighet med det. De känner till organisationen inom sitt verksamhetsområde, kontaktpersonerna samt sätten att utträta ärenden på och kan själva utträta ärenden på rätt sätt samt instruera samarbetsparter. De identifierar kundernas önskemål så att de kan sköta kundbetjäningen högklassigt.

Examinanderna känner till kraven på kvalitets- och miljösystem för enskilda institutioner inom sitt område och handlar enligt dem.

Examinanderna kan använda individuell skyddsutrustning alltefter de krav som arbetsuppgiften ställer och använder säkra arbetsmetoder inom sitt verksamhetsområde som belastar miljön så litet som möjligt.

3 § Vattenanskaffning och -rening

a) Krav på yrkesskicklighet

Examinanderna behärskar processerna i anslutning till vattenanskaffning och -rening. De kan kontrollera obehandlat vatten och kvaliteten på utloppsvattnet från anläggningen och utifrån kvalitetsgranskningen utföra eventuella reparationsåtgärder. De kan också välja de rätta kemikalierna med tanke på processerna och kan behandla och dosera kemikalierna med beaktande av arbets säkerheten och de risker som sammanhänger med användningen av kemikalier. Examinanderna kan använda, justera och underhålla maskiner och apparater som är centrala för deras uppgifter och behärskar också andra underhållsåtgärder som hör till deras arbetsuppgifter på anläggningen.

Examinanderna kan använda automatiserings- och informationshanteringssystem som behövs i administrationen av anläggningen, så att de utifrån givna riktvärden kan utföra nödvändiga reparationer under processens olika skeden. De behärskar också de behövliga rapporteringsmetoderna enligt anvisningar och bestämmelser.

Examinanderna identifierar risker och riskfaktorer som vattenkvaliteten utsätts för. De behärskar grunderna i riskkommunikation och kan handla tillräckligt snabbt då en omedelbar fara hotar. Dessutom ska examinanderna känna till vilka egenskaper de material och ämnen som behövs i arbetsuppgiften har och på vilka områden de används, vilka person- och miljö säkerhetsriskerna är samt kraven på att skydda sig.

b) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten påvisas i autentisk arbetsmiljö genom att examinanderna, enligt de givna kvalitetskraven, utför följande arbeten som processen kräver:

- kontroll av vattnets kvalitet
- dosering av kemikalier och kontroll av risker
- användning och underhåll av anläggningen.

Dessutom gör examinanderna upp en arbetsplan för ett av ovan nämnda arbeten i vilken presenteras

- en helhetsbeskrivning av arbetsprocessens olika skeden
- behövliga ämnen och material
- arbetsredskap, maskiner och utrustning
- hur arbetssäkerheten tryggas
- kvalitetssäkring
- uppskattning av hur mycket tid som behövs för arbetet
- arbetsordning för olika arbetsuppgifter

Examensdelen kan vid behov kompletteras med intervjuer, diskussioner, simulerade uppgifter eller andra metoder, med hjälp av vilka nivån på yrkesskickligheten preciseras.

c) Mål och kriterier för bedömningen

Vid bedömningen fästs speciell uppmärksamhet vid följande:

- Arbetet går snabbt och är yrkesmässigt sett acceptabelt.
- Arbetets slutresultat är i enlighet med avtal, bestämmelser och anvisningar.
- Arbetets slutresultat uppfyller kravens kvalitetsnivå.
- Arbetsplanen är genomförbar.
- Arbetet är systematiskt och framskrider konsekvent.
- Arbetsmetoderna och redskapen är rätt valda och används på rätt sätt.
- Materialen och redskapen är rätt valda och används ekonomiskt.
- Arbetet är säkert och ergonomiskt med skyddsutrustning.
- Det råder ordning i arbetsomgivningen.
- Arbetet bygger på samarbetsförmåga och kunderna beaktas.

4 § Hantering av avloppsvatten

a) Krav på yrkesskicklighet

Examinanderna behärskar processerna i anslutning till behandling av avloppsvatten. De kan kontrollera kvaliteten både på inkommande och utgående avloppsvatten och kan följa med processens framskridande, så att de kan utföra de justeringar och reparationsarbeten som behövs under processen. De kan också välja de rätta kemikalierna med tanke på processen och kan behandla och dosera kemikalier med beaktande av arbetssäkerheten och riskerna som sammanhänger med användningen av kemikalier. De känner till processerna i anslutning till behandling av avloppsslam och kan kontrollera kvaliteten på och vattenhalten i slammet.

Examinanderna kan använda, justera och underhålla centrala maskiner som används i arbetet samt behärskar även andra underhållsåtgärder som hör till deras arbetsuppgifter.

Examinanderna kan använda automatiserings- och informationshanteringssystem som behövs i administrationen av anläggningen så att de utifrån givna riktvärden kan utföra

reparationer som behövs under processens olika skeden. De behärskar också de behövliga rapporteringsmetoderna enligt anvisningarna och bestämmelserna.

Examinanderna ska behärska de behövliga rapporteringsmetoderna enligt de gällande anvisningarna och bestämmelserna. De behärskar grunderna i riskkommunikation och kan handla rätt i olycks- eller andra specialsituationer. Dessutom ska examinanderna känna till vilka egenskaper de material och ämnen som behövs i arbetsuppgiften har och på vilka områden de används, vilka person- och miljösäkerhetsriskerna är samt kraven på att skydda sig.

b) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten påvisas i autentisk arbetsmiljö genom att examinanderna, enligt de givna kvalitetskraven, utför följande arbeten som processen kräver:

- kontroll av kvaliteten på avloppsvattnet
- dosering av kemikalier och riskkontroll
- behandling av slam
- användning och underhåll av anläggningen

Examinanderna gör upp en arbetsplan för ett av ovan nämnda arbeten där de presenterar

- en helhetsbeskrivning av arbetsprocessens olika skeden
- nödvändiga ämnen och material
- arbetsredskap, maskiner och utrustning
- hur arbets säkerheten tryggas
- kvalitetssäkring
- uppskattning av hur lång tid arbetet tar
- arbetsordning för olika arbetsuppgifter.

Examensdelen kan vid behov kompletteras med intervjuer, diskussioner, simulerade uppgifter eller andra metoder, med vilka nivån på yrkesskickligheten preciseras.

c) Mål och kriterier för bedömningen

Vid bedömningen fäster man speciell uppmärksamhet vid följande:

- Arbetet går snabbt och är yrkesmässigt sett acceptabelt.
- Arbetets slutresultat följer avtal, bestämmelser och anvisningar.
- Arbetets slutresultat uppnår den kvalitetsnivå som kraven ställer.
- Arbetsplanen är genomförbar.
- Arbetet är systematiskt och framskrider konsekvent.
- Arbetsmetoderna och redskapen är rätt valda och används på rätt sätt.
- Materialen och tillbehören är rätt valda och används ekonomiskt.
- Arbetet är säkert och ergonomiskt med skyddsutrustning.
- Det råder ordning i arbetsomgivningen.
- Arbetet bygger på samarbetsförmåga och kunderna beaktas.

5 § Vattenförsörjningsnätverk

a) Krav på yrkesskicklighet

Examinanderna kan som medlemmar av en arbetsgrupp självständigt utföra typiska uppgifter som hör till olika arbetsskeden inom vattenlednings-, avloppsvatten- och regnvattennätverk, såsom administration och forskning, underhåll av vattenledningsnätverk, byggande och sanering samt arbeten med tomtledning och vattenmätare.

De kan utföra de inlednings- och slutarbeten som arbetet kräver, installera slutna och öppna system samt underhålla och justera pumpar och andra maskiner som behövs i anslutning till dem. Examinanderna behärskar datasystemen i anslutning till reparation och justering av vattenledningsnätverk enligt de krav som arbetsuppgiften ställer. Examinanderna ska behärska de behövliga rapporteringsmetoderna enligt de ikraftvarande anvisningarna och bestämmelserna.

Dessutom ska examinanderna känna till vilka egenskaper de material och ämnen som behövs i arbetsuppgiften har och på vilka områden de används, vilka person- och miljö-säkerhetsriskerna är samt kraven på skyddsutrustning. De ska också ha den kompetens som Vägsäkerhet 1 förutsätter.

b) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten påvisas i autentisk arbetsmiljö genom att examinanderna, enligt de givna kvalitetskraven, utför följande arbeten:

- byggande av kanaler och rörlinjer
- tomtlednings- och anslutningsarbeten i ett system med och utan tryck
- utredning och underhåll av nätverkets plats, egenskaper och skick
- underhåll och reparationsarbeten av vattenledningsventiler och brandposter
- tryckmätningar av nätverket
- reparation av vattenledningsläckage
- sköljning, tryckmätning och desinfektering av vattenledningsnätverket
- rengöring och reparationsarbeten av avloppsledningen
- kontroll, byte och avläsning av vattenmätare
- upprätthållande av pumpstation.

Examinanderna gör en arbetsplan för ett av ovan nämnda arbeten i vilken presenteras

- en helhetsbild av arbetsprocessens olika skeden
- ämnen och material som behövs
- arbetsredskap, maskiner och utrustning
- hur arbets säkerheten tryggas
- kvalitetssäkring och informering
- uppskattning av hur lång tid arbetet tar
- arbetsordning för olika arbetsuppgifter.

Yrkesskickligheten påvisas genom att examinanderna i arbetsplatsförhållanden utför en central arbetsuppgift inom branschen i sådan omfattning att examinandernas yrkesskicklighet tillförlitligt kan konstateras.

c) Mål och kriterier för bedömningen

Vid bedömningen fästs speciell uppmärksamhet vid följande:

- Arbetet går snabbt och är yrkesmässigt sett acceptabelt.
- Arbetets slutresultat följer avtal, bestämmelser och anvisningar.
- Arbetets slutresultat uppnår den kvalitetsnivå som kraven ställer.
- Arbetsplanen är genomförbar.
- Arbetet är systematiskt och framskrider konsekvent.
- Arbetsmetoderna och redskapen är rätt valda och används på rätt sätt.
- Materialen och tillbehören är rätt valda och används ekonomiskt.
- Arbetet är säkert och ergonomiskt med skyddsutrustning.
- Det råder ordning i arbetsomgivningen.
- Arbetet bygger på samarbetsförmåga och kunderna beaktas.

6 § Företagsamhet

a) Krav på yrkesskicklighet

Examinanderna vet vad det innebär att verka som företagare. De kan bedöma sin företagsamhet och eventuella företagsverksamhet samt inom vilka områden och hur de kan utveckla sina färdigheter som företagare. De har en gedigen yrkeskunskap om sin bransch och förstår hur företagsverksamheten i branschen fungerar. De kan granska branschen samt de möjligheter och risker som ansluter sig till att starta och utveckla ett företag i branschen. De kan utveckla en konkurrenskraftig affärsidé tillsammans med sakkunniga och vet hur man använder affärsidén som grund för planeringen och inledandet av verksamheten.

Examinanderna känner till skillnaderna mellan olika företagsformer och de administrativa åtgärderna vid startandet av företag. De vet vilka ekonomiska, produktionsmässiga och psykiska resurser som företagsverksamhet kräver och kan bedöma behovet av dessa resurser när det gäller att starta det egna företaget. De är insatta i de företagsekonomiska huvudprinciperna och de centrala bestämmelser som gäller företagsverksamhet samt kan sköta kundrelationer och andra samarbetsrelationer på ett framgångsrikt sätt.

b) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten påvisas genom att examinanderna utarbetar en utvecklingsplan för inledande av företagsverksamhet, där de bearbetar sin företagsidé till en fungerande affärsidé. När examinanderna bygger upp en fungerande affärsidé, ska de mångsidigt granska verksamhetsmiljön speciellt ur en blivande företagares synvinkel. De gör tillsammans med sakkunniga upp centrala planer som behövs i affärsverksamheten och bedömer deras funktionsduglighet samt granskar också sitt eventuella företags resursbehov.

Utvecklingsplanen kan kompletteras med hjälp av utredningar, beräkningar och övriga skriftliga dokument samt muntliga samtal och intervjuer.

c) Mål och kriterier för bedömningen

Examinanderna kan specificera sina förutsättningar att arbeta som företagare samt sina värderingar och på basis av dessa bedöma sin egen företagsamhet och göra upp en utvecklingsplan för sig själva som företagare. De känner sin bransch och sitt eget område så att de kan granska framtidsutsikterna, möjligheterna och marknaden utifrån perspektivet att starta ett företag inom branschen.

Examinanderna vet på vilka olika sätt man kan starta ett företag. De känner till de vanligaste företagsformerna i Finland, de administrativa åtgärderna vid startandet av företag, hur man vanligen definierar ansvarsområden, löser behovet av resurser och bedömer risker för att kunna diskutera med sakkunniga om olika alternativ angående det egna företagets verksamhet. Examinanderna förstår också att kund- och andra samarbetsrelationer utgör en väsentlig del av en framgångsrik affärsverksamhet.

Examinanderna förstår vad en lönsam verksamhet grundar sig på och kan påverka företagets lönsamhet. De kan tolka företagets bokslut bl.a. med avseende på kapital, förmögenhet, likviditet och resultat. Examinanderna förstår principerna för kostnadsberäkning och vet vilka marknadsmässiga faktorer man också måste beakta för att kunna prissätta produkter förnuftigt. De kan göra en grov budget över inkomster och utgifter och kan söka information och sakkunnigtjänster för att lösa beskattningsfrågor som berör branschens företagsverksamhet.

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen/biblioteket
Pb 380
00531 Helsingfors
tfn: 040 348 7555
fax 040 348 7766
kirjasto@oph.fi
www.utbildningsstyrelsen.fi